

Onsala kyrka

En kortfattad kyrkobeskrivning

Svenska kyrkan
ONSALA FÖRSAMLING

Stora klockan är från 1543.

Takmålningarna visar bilder ur gamla och nya testamentet.

Gathenhielm är begravd i Onsala kyrka.

En kort period i början av 1800-talet målades kyrkan i en rosa kulör.

Onsala kyrka under renoveringen 1918.

Medeltiden

I MURARNA
FINNS RESTER
AV EN MEDEL-
TIDSKYRKA

ONSALES MEDEL-
TIDA ALTARUPPSATS
FINNS IDAG ATT SE I
LANDA KYRKA

1600/1700-talet

ALTARUPPSATSEN
GJORDES 1698
AV MARCUS JÄGER

VOTIVGÄVOR VAR
VANLIGA UNDER
1700- OCH
1800-TALET

1800-talet

1830 MÅLADES
PREDIKSTOLEN VIT

1900-talet

KAPTENSÅKTARNAS
HÖRN SNEDDADES
AV 1918

TRÄMASK I
INVENTARIER.
KONSERVATORERNA
GJORDE ETT STORT
JOBB 1974

2000-talet

2006
LYFTES DE VACKRA
TAKMÅLNINGARNA
FRAM MED MODERN
BELYSNINGSTEKNIK

Olika epoker sätter sina spår. Följ med på en resa i tiden och se Onsala kyrkas historiska förändringar. Och om man ser förbi snidade barockskulpturer och latinska ord – visst är det mäktigt att veta att jag sitter i en bänk där hundratals suttit före mig.

Medeltiden

Tänk dig ett stort rektangulärt rum med predikstolen som nu i sydöstra hörnet och mitt emot denna en stor läktare utmed hela norra långväggen. Längst fram finns en triumfbåge, ett triumfkrucifix och ett altare. Kyrkan har plant tak, ett vapenhus och ingång på långsidan. Så såg antagligen Onsala kyrka ut före 1690.

1600- och 1700-talet

1600- och 1700-talet är de århundraden som har satt störst avtryck på Onsala kyrka. Koret byggdes ut, det plana taket togs bort och ersattes med ett valv, en ny och större altaruppsats beställdes och öster om koret byggdes gravkoret med sakristian på övre plan. Kyrktaket pryds med målningar och kyrkan får sin vackra dopfont och sin första orgel.

Några decennier senare byggdes det större trätornet. Den gamla klockstapeln var gammal och allt för enkel för den vackra kyrkan och man ville ha kyrkklockan i ett riktigt kyrktorn.

Danska spår

Predikstolskorgen tillverkades på 1500-talet innan Halland blev svenskt. Därför är predikstolen placerad på höger sida i kyrkan, precis som i danska kyrkor. Längst ner på predikstolen finns skulpterade lejonhuvud, förutom närmast väggen där lejonet är utbytt mot ett mansansikte. Kan det möjligen vara konstnärens självporträtt? Sådana "bokmärken" var vanliga under denna tid.

Enkelt och avskalat

Olika tider har olika smak, något som också satt sina spår på kyrkan. Efter 1830 skulle det vara ljust och enkelt. Inredningen byttes ut eller vitmålades, dopfunten flyttades till sakristian och bänkdörrarna togs bort. Under 1600- och 1700-talet hedrades framstående personer genom att låta dem få sin grav inne i kyrkan och i kyrkans golv la man stora och rikt utsmyckade gravhällar till deras minne. På 1800-talet flyttades gravhällarna ut på kyrkogården och gravkamrarna tömdes.

Tillbaka till barock

1918–1919 var det dags för en omfattande restaurering. Förutom nytt golv, centralvärme, dubbla fönster och isolering av taket gjordes konserveringsarbeten av alla inventarier. Predikstolen, som hade vitmålats, återställdes, dopfunten flyttades tillbaka till koret och gravhällarna som på 1830-talet flyttats ut, flyttades nu in från kyrkogården. 1953 fick kyrkan ett nytt golv av tegel och ett altare av sten.

I vår tid

Undra vad man om ett antal hundra år kommer ihåg från vår tid? Kan det vara att vi använde stora skärmar för att visa gudstjänstordningen och psalmer? Eller att vi tog bort några av de främre bänkraderna för att få mer plats för nattvardsfirande, för körer och orkester vid musikgudstjänster och när konfirmanderna spelar upp drama?

PREDIKSTOLEN hör till kyrkans äldsta inventarier och är försedd med skulpturer och målningar som visar Kristi lidandes historia.

ALTARUPPSATSEN i barockstil är gjord 1698 av Marcus Jäger. Mittpartiet, som framställer Kristus på korset, omramas av ett rikt förgyllt bladverk. Under detta finns en relief som föreställer nattvardens instiftande. Överst syns ett lamm med korsfanan, vilande på de sju inseglen, enligt Uppenbarelseboken.

DOPFUNTEN från 1705 har skänkts av skepparna Anders och Oluff Knape. Dopfatet i ciselerad mässing är från 1673.

Huvuddelen av **TAKMÅLNINGARNA** har gjorts av Sven Wennberg i början av 1700-talet, men korets och mittpartiets takmålning har troligtvis målats senare. Längst fram i koret tronar Fadern och Sonen över alla himlar och sidofälten visar motiv ur gamla och nya testamentet.

På den södra långväggen hänger ett **EPITAFIUM** över en gammal Onsalafamilj, Schale. På den norra väggen finns en vapensköld tillverkad för Lars Gathenhielms bror Christian.

Över mittgången finns tre **LJUSKRONOR**. Den främsta är skänkt 1675, den mellersta 1706 och den bakre donerades av Ingela Gathenhielms far, kapten Olof Hammar.

Mellan kronorna hänger två **VOTIVSKEPP**. Det ena, Anna, är en ostindiefarare och det andra, Janni, är en fullriggare. Båda är gåvor till kyrkan under 1800-talet.

I koret svävar **KYRKÄNGELN** Michael som i handen håller en tavla på vilken det står "Står upp i döda och kommer för domen".

I det **SYDVÄSTRA VAPENHUSET** finns flera gravhällar över framstående onsalabor från 1600- och 1700-talet.

I **GRAVKORET** står två marmorkistor med inskriptioner på latin och svenska. De innehåller Lars och Ingela Gathenhielms kvarlevor.

